

מעוז "ליטוף"*

מעוז "ליטוף" (נ.צ.מ. 459337) על ציר הגידי, ב-ק"מ ה-135-134 של התעלה, במקום ההחבור של האגם המר הקטן עם התעלה, במרחק של כ-15 ק"מ מ"בוצר" בצפון וכ-11 ק"מ מ"מפצח" - מדרום.

"ליטוף" היה מורכב מ-2 מוצבים: "ליטוף" א' - המאויש, ו"ליטוף" ב', במרחק של כ-1 ק"מ מדרומו, שהיה מדולל ושימש לתצפית יום בלעד. מדרום ל"ליטוף" ב', ה-ק"מ ה-135.5 הייתה נקודת תצפית של ה-א"מ - "פינק". המעוז נועד לאכסח ציר הגידי, אחד משני המצרים בסיני, שתפיסתן מאשרת שליטה על התנועה בגזרה הדרומית.

ק ר ע

"ליטוף" נבנה על שפת האגם המר הקטן, ברצועה החולית-מישורית. מדרום ל"ליטוף" מתחילה הרצועה הנוצית שעל שפת האגם, המשתרעת על פני כחצי ק"מ. הצירים העוברים על-יד המעוז:

ציר "לכסיקון" - העובר במרחק 2-1 ק"מ מהתעלה, מתחבר ל"פוררת" ב-276 ובכנס ישירות ל"ליטוף" ב' ומתחבר באמצעות כביש-קצר - ל"ליטוף" א'.
 "פוררת" - (הגידי) - כביש סוג א' (רעוע בחלקו המערבי) באורך של כ-80 ק"מ, המחבר את דרום האגם המר הקטן עם אזור מליז. הציר נשלט לאל אורכו מרכזי ההרים משני צידיו וניתן לחסימה במעברי הגידי. הציר עשוי לשמש כוחות צולחים באזור ג'ניפה.
 "עקור" - דרך עפר הנשכת מ"לכסיקון" 298 מסביבות "בוצר" צמוד לאגם עד "ליטוף" (7 ק"מ לפני "ליטוף" הדרך כבר סלולה).
 "עומרי" - כביש סוג א' באורך 6.5 ק"מ מצומת "לכסיקון" מ"ליטוף" א' ל"פוררת".
 "ריטבון" - דרך סלולה באורך 8 ק"מ נמשכת מצומת "עומרי" - "לכסיקון" עד ציר ה-ח"מ, "בקרן" 42.

מבנה המעוז

"ליטוף" היה בנוי בצורת כליה בגובה 80/64 מ', שהציר הנכנס לתוכה מצפון-מזרח מחלק אותה ל-2 חלקים: צפוני ודרומי. היו בו 11 עמדות, מהן 4 עמדות נ"מ; (11,2,3,8); עמדת פריסקופ - עמדה 7 ממערב, ועל-ידה עמדת מרג' 81 מ"מ. מגדל תצפית - בקצה הצפוני-מערבי, על-יד עמדה 8. בצד הצפוני היה בונקר ה-חמ"ל וה-תאג"ד ועל ידו בונקר לוחמים; בצד הדרומי היה בונקר לוחמים נוסף. המעוז היה מוקף גדל תיל. היו מספר עמדות שלא היה קשר ביניהן, ולא הייתה תעלה שחברה את כל העמדות.

* כינויו הקודמים: "סירוס", "שמשיה", "אורבה".

"ליטוף" ב' - מעוז מדולל בגודל 66/104 מ' שימש לתצפית יום בלבד, היה תפוס במלחמת ההתשה ואחר-כך נעזב, ביב סתום ומוזנח. פתחי הבונקרים היו סגורים והתעלות הפנימיות היו סתומות.

"ליטוף" היה מאויש על-ידי מחלקה (16 חיילים) מהפלוגה המסייעת של גד' 68 וחיילים נוספים מיחידות אחרות. בסך-הכל - 29. (בכללם 2 קצינים, 4 מש"קים) 10 לוחמים (בכללם 3 רגמים, רופא, חובש, 2 קשרים, 1 נהג זחל"מ, 1 גנרטוריסט וגשש בדואי).⁽¹⁾ מפקד הפלוגה - סרן רשף גדי. ה-מ"מ - סגן גלעד מיכה.

לפי פקודת "שובך-יונים" נועדה מחלקת טנקים של פלוגה ג' 52 לחבור עם המעוז. סוללה 155 מ"מ שעל ציר "בקרן", מצפון ל"סנטימנט", נועדה לתת סיוע ארטילרי.

האויב

המעוז היה במרחב ארמיה 3 בגזרת ג'ניפה-שלופה, שבה נערכה דיכויזיה 7 של הצבא המצרי - חט' 11, 12, 8.

לפני המלחמה

החיילים הגיעו למעוז ב-25 בספטמבר לאחר אימונים קצרים ב-מאו"ג, בעוד שה-מ"פ וסמל המעוז באו למעוז יום לפני כן סיירו במעוז ובדקו את הציוד. החפיפה הייתה חפזה, בגלל החגים, כדי לאפשר לאנשי היחידה הקודמת להגיע לבתיהם לחג. לאחר תדריך וסיור במעוז התחיל התרגול במצבי כוננות.⁽²⁾

ככל-גד' 68-גם-חיילי הפלוגה-המסייעת-לא-התאמנו-כבר-מזה-שנתיים-וחלק-גדול-מהם-לא-שרת במילואים מזה זמן. היו גם כאלה שלא עברו כל אימון לפני בואם למעוז.⁽³⁾

כבר ביום-ההראשון לבואם התחילה הפעילות השגרתית שכללה סיורים, תצפיות, תפקידי אחזקה ומשימות מיוחדות. כיוון שכוח-האדם לא הספיק, היו עסוקים כמעט 14 שעות ביממה.⁽⁴⁾ המעוז היה מוזנח ומלוכלך והחיילים נדרשו "לנקות ולנקות". אשר לציוד - הורגש מחסור בפריטים רבים, כמו שקי חולי, משקפות ו-כו. גדי דרש בלי הרף את הציוד החסר, אך לא קיבל.⁽⁵⁾

עם הכרזת הכוננות ב-1 באוקטובר נתקבלה הוראה לאיש עמדת נ"מ נוספת ביום, כלומר - 3, ובכלילה - 2.⁽⁶⁾

- (1) נוספו כמו-כן 2 חיילי מודיעין מ-אוג' 252 - על כך להלן. בזמן המלחמה היה במעוז אזרח, הטרקטוריסט - להלן.
- (2) גדי הקפיד ועבר מחייל לחייל אישית והדריך כיצד להגיע במהירות לבונקר או לעמדה. תחקיר "ליטוף", עמ' 2.
- (3) כמו למשל, זאב קרישר או אברהם יהודה, רגם מ-גד' 163.
- (4) החיילים התאוננו - לדבריהם: "מעללם את המשימות ושוכחים שיש כך וכך אנשים". (תחקיר, עמ' 3). לדברי ה-מג"ד - הירידה למעוז הייתה בתקן מינימלי, לאחזקת המעוז בלבד, וזאת כדי לחסוך בימי מילואים וגם בגלל החגים. (שם, עמ' 7 ו-עמ' 10).
- (5) נתקבל לעתים רושם שהטיבה שמה דגש על הניקיון במקום על הציוד.
- (6) התכוננו לקראת ביקורו של אלוף הפיקוד, אבל היה ברור שלא מוסיפים עמדת נ"מ בגלל זה.

בעקבות דרישותיו וצעקותיו של גדי שיבוא קמב"צ או קמ"נ להסביר את הנעשה באזור ואת הערכות האויב, בא סמל מודיעין, אבל הסבירו לא היו ברמה מניחה את הדעת.

כשבוע ימים לאחר כואס למעוז (ב-3 באוקטובר) בא למעוז קצין המודיעין בגדודו ושל גדי⁵² והביא איתו משקפת גדולה. הוא צפה לעבר השני יחד עם ה-קמב"צ האוגדתי, ואחר-כך שאל וחקר את גדי על הפעילות בצד המזרי.

בו ביום באו גם מש"ק וחילל מודיעין מהאוגדה, וה-מש"ק גיורא היה באופן קבוע בתצפית ב"ליטוף" ב', ומשם ראה את סוללת התותחנים נ"מ 37 שהמצרים התאמנו עליה, ובמרחק של כ-700 מ' ממנה - סוללת 105 מ"מ.

המצרים עסקו הרבה בהסוואה. סמל המודיעין שם לב שהדבר הכולט הוא שהם לובשים אפודי מגן וצילם הרבה.⁽¹⁾

בתחום הקו הראשון, כלומר בטווח של חצי ק"מ בערך לא נראתה פעילות מיוחדת של האויב, ואילו בטווח גדול יותר, במרחק של חצי ק"מ מהתעלה עד לתעלת המים המתוקים, נראו רשתות הסוואה, תותחי נ"מ וחיילים מתאמנים. כלילות נראתה תנועת כלי רכב.

ביום חמישי (4 באוקטובר) ראו מ"ליטוף" ב' קצין מצרי בדרגת סא"ל, בעמדת התצפית הדיכיונית, ששה קרוב ל-6 שעות עם מפקדים בדרגת סרן ו-רס"נ, ותדרך אותם על המפה. הם היו במרחק של 200 מ' בלבד מעמדת התצפית שלנו, ואפשר היה לראות את פניהם.⁽²⁾

כליל 4-5 באוקטובר הייתה תנועה רבה.

ב-0130 (5 באוקטובר) בא גדי אל אחד החיילים, בני, שהיה תצפיתן קבוע, ואמר לו שהודיעו על "שובב-יגנים" לשעות הבוקר-המוקדמות (0600-0430). כן הורה גדי להעיר את האנשים כדי שיבעלו נעליים. זאת אומרת ישנו בבגדים ובנעליים.

ביום ששי בבוקר (5 באוקטובר) החיילים לבשו אפודי מגן. מש"ק המודיעין צילם לפי הוראותיו של גדי - כשעדיין לא היה אור, אם כי לא נראה שום דבר מיוחד - רציני; גדי נראה מודאג ורציני, וגיורא הרגיע אותו ואמר לו שהוא נמצא כבר מזה שנה וחצי בקו ושום דבר לא קרה.⁽³⁾

כליל (5-6 באוקטובר) ישנו האנשים בבגדים, ואחד המפקדים, קצין או סמל, היה בתצפית. בשעות הבוקר (6 באוקטובר) יצא הסירור ל"ליטוף" ב' - מיכה עלה לתצפית ואמר ל-מש"ק המודיעין, גיורא, שבמרחק של כ-3 ק"מ בצד האויב, רואים איזושהי פעילות. גיורא צפה בריכוז רב, וכשהתחיל להאיר זיהה מנוף מריך טילים ומעמס אותם על משאיות, והבחין שזה טיל מסוג שלא נראה עד אז באזור. הוא עקב אחר המשאית עד שהגיעה למרחק של כ-ק"מ ממול למוצב.

(1) תחקיר, עמ' 8.

(2) שם, עמ' 7.

(3) שם, עמ' 8.

הוא דיווח על כך לאוגדה ול-קמ"נ החטיבתי ותיאר את הטילים, גודלם ומיקומם המדויק. אחר-כך, כשהחילים המצרים הורידו את הכיסויים מהטילים, הוא צילם אותם והוסיף לדווח.⁽¹⁾ כשקיבל הודעה לרדת מהמגדל (שעה 1345 בערך) צחק גיורא ולא הבין מדוע צריך לרדת, מפני שהכול היה שלו - לא נראו חיילים רבים, והכטל היה רגיל, פרט לטילים, והתצפיתן המצרי הוסיף לשבת על המגדל.⁽²⁾

ה מ ל ח מ ה

מיכה חזר מהסיוור ל"ליטוף" א' בשעה 1200 בערך. בשעה 1345 בערך נתקבלה הודעה על כוננות ספיגה. החיילים רצו בהתאם לתרגולת לבונקרים, וה-מ"פ, גדי; והקשר שלו עלו לעמדת הפריסקופ. מיכה, ה-מ"מ, הסתובב בתעלות. חייל אחד היה בעמדה 11. בשעה 1400 בערך התחילה הפגזה.

במעוז היו בפרוץ המלחמה 22 אנשים: 2 היו בחופשה ו-5 חיילים נשארו בתצפית ב"ליטוף" (לא הספיקו לחזור למעוז).⁽³⁾ בכללם: מספר בלתי לוחמים, גשש בדואי ואזרח - טרקטוריסט. אנשי המעוז התרכזו בהתאם לתכנית ב-3 בונקרים (בבונקר ה-חמ"ל - 8; בבונקר לוחמים צפוני - 4, בבונקר לוחמים דרומי - 6). ההפגזה הייתה כבדה מאוד והבונקרים-התמלאו-אבק ועשן. גדי דיווח ל-חמ"ל על היציאות וכיוונן.

ההתקפה על המעוז

במקביל-להפגזה-התחילו-המצרים-לצלוח-את-התעלה-מול-המעוז, מצד-מערב, מול-עמדות 7, 5. כוח מצרי בגודל גדוד חי"ר מתוגבר של דיביזיה 7 הוקצה ל"ליטוף". בשלב ראשון במקביל לצליפה ממערב השתלטו המצרים על נקודת ה-או"ם "פינק" ועל הגבעה שמדרום ל"ליטוף" ב'. אחר-כך השתלטו על "ליטוף" ב' ומשם פנו צפונה למעוז.

עם הישמע הפקודה לכוננות פשיטה. חיילי המעוז רצו לעמדות בהתאם לתרגולת, הרגמים רצו לעמדת מרג' 81 מ"מ, אך גדי הפנה אותם לעמדות 7 ו-5, שמול הצליחה, והוא עצמו רץ לעמדה 5. כשהגיעו החיילים לעמדות כבר היו המצרים בשלב הסתערות על המעוז מצד מערב, וכ-20 מצרים כבר נאחזו בגדרות. חלק אחר של הכוח המצרי נע דרומה.⁽⁴⁾

הלחימה (1500-1700)

היערכות המעוז בשלב הראשון (1530-1600) הייתה כדלקמן: עמדה 1 - חייל אחד - שוורץ מרדכי.

- (1) תחקיר, ע"ע 8-9.
- (2) שם, עמ' 9.
- (3) על "ליטוף" ב' להלן.
- (4) תחקיר, עמ' 18 וכן עמ' 21.

עמדה 4 - 3 חיילים - בחרקא יצחק, צלמון דוד, והקשר - סעיד ישראל שהיה עם גדי בעמדה (7)
עמדה 5 - 3 - ה-מ"פ, גדי, אברהם יהודה, ובסיס נעמן.
עמדה 7 - 3 - סמל המעוז, אלי, שטיין נחמי - רגס ופיינשטיין בני - רגס.
עמדה 8 - 1 - מש"ק - ריבר חנוך.

תגובת המעוז הייתה מהירה ביותר. החיילים פתחו באש לעבר הסירות שבמים ולעבר החיילים שעל החוף, ותאש הייתה יעילה. מעמדה 7 ירו ה-3 בעוז וב-מא"גים לעבר המצרים שנאחזו בגדרות; חלק מהמצרים נפגע והיתר התחילו לסגת ולרדת דרומה.
בחילופי היריות שנמשכו בחצי שעה נהרג אחד החיילים מעמדה 7 (1530 בערך). 2 החיילים שהיו בעמדה הוסיפו לירות - למרות שהיו בהלפ עקב מות חברים, עד שמיכה הורה להם לעבור לעמדת המרגמה.⁽¹⁾

מול עמדה 5 היו 7-8 סירות במים, וכ-5 חיילים מצרים הסתתרו מאחורי תלולית וירו לעבר העמדה. גדי ירה ב-מא"ג לעבר הסירות ופגע באחדות.

לאחר 15-20 דקות נפצע גדי בצוואר. חבריו רצו להשכיבו, אך הוא סרב והוסיף לירות.⁽²⁾
אחד החיילים, אברהם יהודה, הלך לקרוא לחובש, וכשזה הגיע ורצה לספל בו, לא נתן לו גדי והצביע על ההתקפה. החובש התחיל לירות ב-מא"ג לעבר הסירות.
הפגיעות מעמדה 7 היו טובות, 4-5 סירות נפגעו, חלק מהמצרים נפגע, כנראה, וחלק - קפצו מהסירות.⁽³⁾
מיכה התרוצץ בתעלות חשוף לירות, עבר מעמדה לעמדה וצעק פקודות.⁽⁴⁾ לאחר נפילתו של נחמי, אמר מיכה לאלי ולבני לעבור לעמדת מרגמת 81 מ"מ, ועמדה 7 נשארה חשופה.

ההתקפה המצרית הוסטה דרומה, ובשלב זה כבר היה למעוז הרוג אחד (נחמי בעמדה 7) ו-2 פצועים: גדי בעמדה 5 ומרדכי שורץ שנפצע בעמדה 1.⁽⁵⁾

אלי, סמל המעוז, ובני ירדו לעמדת המרגמה ורצו לירות בה, אבל נתקלו בקשיים - ראשית כול לא הייתה תחמושת בעמדה וצריך היה להביא אותה מבונקר התחמושת, שנית - הרגמים לא היו די מאומנים על לוח הירי וכן לא היה "שין" לצד מערב.
הרגמים נאלצו לכוון את מרגמת ה-81 מ"מ כמו שמכוונים מרג' 52 מ"מ. אבל על-אף שלא ראו את התעלה הם פגעו בסירה או שתיים.⁽⁶⁾

קצב האש היה איטי - פגז אחד במקום 12 - לדקה. בגלל כל הקשיים האמורים, וגם בגלל היותם שתיים בלבד. אבל כעבור זמן-מה בא מיכה ועזר להם.

(1) תחקיר, עמ' 18 וכן עמ' 22. לדברי אלי: 'נכנסתי להלם והפחד גבר'.

(2) תחקיר "ליטוף", עמ' 24.

(3) שם.

(4) שם, עמ' 20.

(5) הוא נפצע ככל הנראה מירות של רתק מהסוללה שהגנה על הכביש. (שם, עמ' 22).

(6) שם, עמ' 19.

בסיכום - המעוז הגיב במהירות, והודות ליריות מעמדות 5, 7 ועמדת המרגמה, הדף את ההתקפה. (1530-1600). באותה שעה "ליטוף" ב' כבר היה בידי המצרים.

הדיפת הגל השני

לאחר שהמעוז הדף את הגל הראשון של ההסתערות ממערב, הסיטו המצרים את ההתקפה דרומה ומזרחה, בין "ליטוף" א' ל-ב', מול עמדות 1, 2, 4 ועמדת השער. הם אגפו את המעוז ממערב, ירדו דרומה והתקדמו לעבר השער. כוח בן עשרות חיילי חי"ר ניסו לחדור למעוז, ומספר חיילים כבר היו על גדרות מעל בונקר של עמדה 2, בטווח של רימון.

לנוכח הסטת ההתקפה, שינה מיכה את היערכות המעוז כלפי דרום: החייל מעמדה 8 עבר לעמדה 1 וסמל המעוז עבר לעמדה 2. 3 חיילים עברו לעמדת המרגמה לעזוב לבני בהכנת התחמושת והגשמה. ואילו עמדה 7 נשארה בשלב זה חשופה. ה-מ"פ הפצוע היה עדיין בעמדה 5. בעמדה 4 נותרו החיילים במקומם, אחד מהם, צלמון, היה פצוע אבל המשיך להילחם.

עמדת המרגמה

מעמדת המרגמה ירה בני, ומיכה שעמד מעל העמדה עקב אחר היריות וטיווח אותו.⁽¹⁾ כשמיכה, שהתרוצץ בין העמדות עבר לעמדה אחרת, טווחו החיילים בעצמם. לבני היו הרבה פצצות, ובהתאם למה שמיכה אמר לו, כיוון את הירי לדרום השער, לכיוון ההתקפה, וירה עשרות פצצות לשם.⁽²⁾ מצרים רבים נפגעו ואחרים נראו קופצים מהסירות ובורחים.

בשעה 1630 - בערך - צעק מיכה - שכוח - מצרי - בן - כ-150 - חיילים - נמצא - מעבר - לסוללה שהסתירה את הכביש ל"ליטוף" ב'. מיכה הורה ל-3 החיילים שהיו בעמדת המרגמה ועזרו לבני, לעבור דרומה, ובני נשאר לבדו והוסיף לירות לעבר השער.

עמדות 1 ו-2

אלה היו עמדות צמודות, בעמדה 1 היה חנוך רגבר ובעמדה 2 - אלי, ובשלב מסוים נוסף עוד חייל, מרקוס, שלא היה לוחם, אך עזר להם. כשאלי הגיע לעמדה 2 כבר ראה מצרים מתקדמים מדרום, וחלק כבר היו על הגדרות מעל לבונקר, בטווח של רימון, אך עדיין לא חדרו. 2 מצרים היו כל-כך קרובים עד שאפשר היה להבחין בפניהם. היו שם עשרות (20-40) פצועים מצרים שנפגעו, ככל הנראה, ממוקשים, שכן מאזור זה לא היו כמעט יריות.⁽³⁾

אלי פתח ביריות בעוזי, ירה מחסנית אחת בלי לפגוע, אבל במחסנית השנייה חיסל מצרי אחד. המצרי השני הסתתר מאחורי תולית וזרק רימון, ואלי זרק עליו רימון. התפתח קרב רימונים בין אלי למצרי, כשהמצרי זרק מידי פעם רימון לעברו של אלי, ואלי שכבר היה עייף הודף

(1) תחקיר, עמ' 27.

(2) שם, עמ' 28.

(3) שם, עמ' 26. ייתכן שנפגעו ממוקשים, למרות שסבורים שהמוקשים לא פעלו.

אג"מ/מה"ד הסטוריה
ענף חקר זירת דרום
הד - 7 - 182
עו"ת מס'

ס ו ד י
- 7 -

את הרימון עם כובע הפלדה ("נותן ראשיה") לתעלה, מתחבא בפינת העמדה, תופס רימון, מתרומם ומשליך.⁽¹⁾ לאחר שזרק 3-4 רימונים, נפגע אלי בראשו, נפל מהעמדה ואיבד את ההכרה (שעה 1630 בערך).

חנוך שהיה בעמדה 1 נהרג כנראה בשלב זה של הלחימה.⁽²⁾

לאחר שאלי נפצע העביר מיכה את אברתם יהודה לעמדה 2. אחר-כך הצטרף אליו זאב קרישר. אברתם שהיה רגם הביא לעמדה מרגמה 52 מ"מ.

בעמדה 5 היו אסף החובש ונעמן - הגנרטוריסט והם ירו כל הזמן. גדי כבר לא יכול לירות ומצבו היה קשה.

בעמדה 7 - היה חייל אחד בלבד (ידידיה) שם היה שקט ולא הייתה כל תנועה.

האש מהעמדות הדרומיות 1, 2, 4 ועמדת המרגמות הייתה יעילה והסבה למצרים אבדות רבות. גם ההתקפה מדרום נהדפה, והמצרים החלו לסגת (1630-1645 בערך).

מיכה צעק שההתקפה נהדפה ושיש לפנות את הפצועים.⁽³⁾

מספר חיילים הגיעו לעמדה 5 ועמדה 2 כדי לפנות את הפצועים, ביניהם גם בני עזב את עמדת המרגמה, אבל כעבור שעה קלה התחדשו היריות, ומיכה הורה לו לחזור למרגמה. הפצועים פונו ל-תאג"ד. מיכה אמר לאסף החובש לאסוף את הדיסקיות של ההרוגים, ומילא את מקומו של אלי.⁽⁴⁾

בני חזר למרגמה וירה כמה פגזים, כשנשמעה צעקה שמיכה נפצע בעמדה 4, והוא הלך לפנות את מיכה (1645-1700).⁽⁵⁾

האש נמשכה מהמעוז המשיכו לירות אצל המצרים הייתה אנדרלמוסיה. רבים נפגעו, והנותרים החלו לסגת דרומה, לעבר "ליטוף" ב'.

היריות נמשכו אמנם והייתה הפגזה, אבל זו הייתה הפגזת הטרדה. למעשה ההתקפה בפסקה.⁽⁶⁾ החיילים הכשירים העבירו את הפצועים ל-תאג"ד. היה קשה מאוד לגרור אותם בתעלות, מעל גדרות ושקים. מה עוד שגדי היה כבד מאוד,⁽⁷⁾ והיה קשה מאוד להכניסם ל-תאג"ד. גדי היה במצב קשה, אך בהכרה, ואלי היה מחוסר הכרה.

במעוז נפגע קשה. בשלב זה היו 5 הרוגים (נחמי - עמדה 7; היבר חנוך - עמדה 1; אלבז אפריים - עמדה 11; צלמון דוד, סעיד ישראל - עמדה 4), ו-4 פצועים: ה-מ"פ - גדי, ה-מ"מ - מיכה, סמל המעוז - אלי, והחייל - שורץ מרכזי. המעוז נותר ללא מפקד כשיר. נותרו 13 חיילים כשירים, בכללם 8-9 לוחמים בלבד. ההתקפה אמנם נהדפה, אך מצב המעוז היה קשה מאוד. רוב החיילים עזבו את העמדות והתרכזו באזור ה-חמ"ל (שעה 1700 בערך).⁽⁸⁾

(1) תחקיר, עמ' 26.

(2) כיוון שהיה יחידי בעמדה, אין פרטים על הלחימה ועל נסיבות מותו.

(3) שם, עמ' 28.

(4) שם, עמ' 23.

(5) מיכה, כאמור, התרוצץ כל הזמן בתעלות ומעליהן כדי לקבל תמונה ברורה מהמצב, ללא כובע פלדה. בני ביקש ממנו לחבוש כובע "ולא להיות משוגע, כי אנחנו צריכים אותך". מיכה צעק כל הזמן פקודות. (שם, עמ' 29).

(6) תחקיר, עמ' 29.

(7) גדי צעק לחבריו: "בלי עדינות". שם.

(8) תחקיר, עמ' 36.

אג"מ/מה"ד הסטוריה
ענף חקר זירת דרום
הד - 7 - 182
עותק מס'

סיד י
- 8 -

גדי שהיה בהכרה עקב אחר הנעשה ואמר לבני להוציא את האנשים לעמדות. בני, המבוגר והותיק בין החיילים וחברו הקרוב של גדי, קיבל באופן טבעי את הפיקוד על המעוז, אך לא הייתה זו מסירת תפקיד באופן רשמי.⁽¹⁾ בני אמר לגדי שלדעתו צריך להעלות את כולם, הפצועים עם השלמים, על ה-זחל"מ, ולפנות את המעוז, אך גדי אמר לו שאין לעשות זאת ללא אישור.

בני אמר לקשר לדבר עם ה-חמ"ל, לדווח על המצב הקשה ולבקש אישור לפינוי. הקשר דיבר, אך האישור לא ניתן.⁽²⁾ כשהודיע בני לאנשים לצאת לעמדות, היו אחדים שסרבו - חלק מהם מפני שהיו בהלם. כשגדי שמע על כך, הוא אמר לבני להוציאם לעמדות ולו גם בכוח. (שעה 1800 בערך).⁽³⁾

ובני חילק את האנשים לעמדות - תחילה איש אחד לעמדה, אך לפי עצתו של גדי, הוסיף איש לעמדה למקרה שאחד ייפגע. עצם העובדה שמישהו נותן פקודה יצרה הרגשה טובה אצל החיילים.⁽⁴⁾

המעוז היה ערוך עתה ב-6 עמדות: גם העמדות הצפוניות וגם העמדה הצפון-מערבית 7 ו-8 אוישו כל אחת על-גדי חייל אחד. (בני אמר להם להונך מעמדה לעמדה, כדי שיהיה להם שדה-ראייה טוב, אם כי מצפון לא הייתה תנועה. כן אוישו: עמדה 5 - 2; עמדה 2 - 2 (אחד מילא מחסניות וחילק תחמושת לעמדות); עמדה 1 - 1; עמדה 11 - 1.

בני הסתובב בתעלות ובין העמדות, ואמר לאסף שהוא אחראי על אזור עמדה 5, כלומר הדרומי.⁽⁵⁾ כבונקר ה-חמ"ל וה-תאג"ד היו רופא, הקשר, 4 פצועים: גדי, מיכה, אלי, מרדכי, וכן יוני האזרח. הגשש הבדואי היה כל הזמן בבונקר הלוחמים.

בשעות הערב נורו יריות בודדות על המעוז בעיקר מדרום ודרום-מזרח והייתה הפגזת טפטוף, טורדנית. הפגזים נפלו בעיקר בסביבת המעוז ופה ושם דם בתוכו, ועם כל פגז שנפל רעד כל

המעוז. הייתה תנועת אויב מדרום ודרום-מזרח למעוז, בין "ליטוף" א' ל-ב', ואילו מצד צפון, מהאגם, לא נראה דבר, והיה שקט.⁽⁶⁾ קשר המעוז דיווח שוב ל-חמ"ל וביקש תגבורת ופינוי הפצועים.

- (1) תחקיר, עמ' 40.
- (2) בני עצמו לא דיבר בקשר, הקשר והרופא ניהלו את הקשר עם החוץ.
- (3) שם, עמ' 40 - "תוציא אותם אפילו בסטירות".
- (4) וכיוון שהקשר דיבר על "קודקוד" לא ידעו ב-חמ"ל ש"המפקד" אינו אלא חייל פשוט.
- (5) תחקיר, ע"ע 37-38.
- (6) שם, עמ' 41.

אג"מ/מה"ד הסטוריה
ענף חקר זירת דרום
הד - 7 - 182
עותק מס'

ס ו ד י

- 9 -

"ליטוף" ב'

בפרוץ המלחמה היו ב"ליטוף" ב' 5 חיילים: שחורי שלמה - מש"ק, ברוך שמש, אהרון יעקב, 2-מש"ק-מהדיעין-שהגיעו למעוז-ימים-אחדים-לפני-כך-מהכוס-גיורא-ובן-יצחק-מוטי-החיילים יצאו מ"ליטוף" א' לסיור הבוקר בשעה מאוחרת מהרגיל, לקחו איתם רימונים וארגזי תחמושת למקרה של מארב ובכנסו למוצב עם חיפוי. ה-מ"מ, מיכה שיצא איתם עזב את "ליטוף" ב' וחזר ל"ליטוף" א'. גיורא ומוטי - מש"קי המודיעין היו בתצפית לחילופין, ושלמה, שהיה אחראי על המוצב, עלה מידי פעם לתצפית.⁽¹⁾

בשעה 1315 בערך קיבלו השניים שהיו בתצפית הוראה מגדי מ"ליטוף" א' לרדת מהתצפית - אך הם צחקו ולא ראו סיבה מיוחדת לכך.⁽²⁾ כעבור כחצי שעה, ב-1350-1355 הודיע גדי לשלמה, על "כוננות ספיגה". שלמה אמר לחיילים לרדת לבונקר - הארבעה בקושי הספיקו לרדת לבונקר היחיד שהיה פתוח, הוא בונקר המטבח כשהתחילה ההפגזה.⁽³⁾ מפקד התצפית, שלמה, נשאר בעמדת השער בתצפית.

ההפגזה הייתה כבדה - בעצמה של כ-5 פגזים לשנייה, והיה רעש נורא, ושלמה קפץ ל"שפניה". ב-2-3 הדקות הראשונות היה בהלם, אחר-כך הסתכל על השעון ואמר לעצמו שתוך 5 דקות יגיעו בוודאי מטוסים.⁽⁴⁾ אחר-כך קפץ החוצה לראות מה קורה ושמע בקשר שהמצרים צולחים את התעלה.

ההפגזה הכבדה נמשכה עד 1530 בערך. פגזים נפלו בקרבת המוצב, אך לא במוצב עצמו. שלמה יצא מידי פעם מה"שפניה" לצפות, שכן העמדה חלשה על השער שמצד מזרח של המוצב, והוא שער שהמצרים יכולו מצד זה.

כשההפגזה נחלשה הוא יצא החוצה, צפה ימינה ושאלה - ושמע צעקות מאחור, וכשהיפנה את

ראשו, ראה חיילים מצרים פורצים דרך הגדרות (שעה 1545 בערך).⁽⁵⁾ הם השתלטו בשלב הראשון על "פינק" ועל הגבעה שמדרום ל"ליטוף" ב', במקביל לצליחה מצפון, ועלו מדרום לצפון ישבו על הדרך או על הסוללה שבין ה"ליטופים".⁽⁶⁾

הוא כיוון את ה-מא"ג לכיוון המצרים החודרים, אבל עדיין לא ירה, מפני שלא יכול להאמין שאלה מצרים וחשב שאלה חיילינו שהגיעו כתגבורת.⁽⁷⁾

החיילים המצרים פחדו להתקדם, והמפקדים שלהם אחריהם האיצו בהם ודפו אותם, אלה שנכנסו נעצרו והצטופפו כ-30 איש על פני 3-4 מ'.

עתה שוכנע שלמה שאלה מצרים וירה צרור לתוך ערמת המצרים. נשמעו צעקות וגופות התגלגלו למטה. על הסוללה נשארו 3 מצרים, שלמה ירה גם עליהם, פגע תחילה בשניים, ואחר-כך בשלישי.

(1) תחקיר, עמ' 66.

(2) שם, עמ' 9.

(3) הבונקרים היו כאמור סתומים, אך יומיים לפני כן הצליח איד מהם לפתוח פתח של בונקר.

(4) תחקיר, עמ' 67.

(5) תחקיר, עמ' 68.

(6) שם, עמ' 74.

(7) שם, עמ' 68.

ס ו ד י

רק אז הוא הודיע בקשר שהמצרים נמצאים בתוך המוצב וביקש חילוץ. התשובה הייתה שיחלצו בכוחות עצמם.⁽¹⁾ הוא צעקאל הארבעה שהיו בתוך הבונקר לצאת החוצה וירה צרור כדי שיבינו שזו "כוננות פשיטה", אך חבריו לא יצאו.

המצרים המשיכו להיכנס ולטהר את התעלות "טיהור קלאסי" - כמו שלמדו - זרקו רימון, ירו צרור וכו'.⁽²⁾ שלמה עמד עם ה-מא"ג, וכשראה כובע פלדה ירה. הוא לא ידע אם הוא פוגע, אבל מידי פעם ראה משהו נופל. המצרים לא ירו עליו, מפני שהם לא הרימו את הראשים, כי הם ירו לתוך התעלות.

כשהתקרבו המצרים וכבר היו במרחק 10-15 מ' ממנו, החליט לברוח, כי ראה שאין לו סיכוי לעמוד יחד נגד עשרות. הוא לקח את העוזי ורימונים, ירה צרור ויצא במנוסה דרך פרצה בגדר. הוא חשב לרוץ ל"ליטוף" א' ולהזעיק עזרה לחילוץ חבריו.

בתחילה רץ על הדרך, אחר כך התרחק מזרחה במקלל לדבר, כשהסתללה משמשת לו מחסה. מצד דרום, כ-50-60 מ' לפניו, שכבו 3 מצרים וירו על "ליטוף" א'. הוא התחיל לחזול לעבר מדרון, בלי שהמצרים יבחינו בו.. הוא טיפס על עמוד חשמל והסתכל לכיוון "ליטוף" א' וראה עשרות מצרים יורים על המעוז. מהמעוז לא נורתה אש. הוא החליט לא ללכת למעוז מחשש שיפגע מאש המצרים או מאש המעוז, ובמקום זה לנוע מזרחה, או לצפון-מזרח.

כשעבר את שדה המוקשים ראה טנקים שלנו נעים במהירות רבה, קדימה ואחורה, המפקדים חשופים יורים במקלעים. הוא בא מצד הטנק כדי שהמפקד יזהה אותו - ובזהר שלא להיפגע.

מפקד הטנק, מ"פ ג' 52, בועז, זיהה אותו והעלה אותו על הטנק וצרף אותו לצוות⁽³⁾ (1600) בערך).

4 החיילים הנותרים שהיו בבונקר, שמעו צעקות וירי בק"ל ופגזים, אך את צעקותיו של שלמה לצאת לעמדות לא שמעו. המצרים שחדרו למעוז (ב-1530 בערך) חשבו, כנראה, שאין שם אנשים ולא הגיעו לבונקר. רק בסביבות שעה 2100 נכנס חייל מצרי לתוך הבונקר, אולי בחיפושיו אחר מקום לשינה, והאיר בפנס. בידיו היה קלצ'ניקוב דרוך.

כרוך שמש שעמד בפתח הבונקר ירה צרור. המצרי נפגע ופנה לצאת ונפל לפני הפתח. 2 מצרים שבאו לשמע היריות וראו אותו גוסס, "גמרו" אותו.⁽⁴⁾ היריות והתפוצצויות הרימונים נמשכו, אך המצרים לא ניסו להיכנס לבונקר.

- (1) תחקיר, עמ' 68. "הסתדר בעצמך".
- (2) שם, עמ' 69.
- (3) שם, עמ' 70.
- (4) שם, עמ' 71.

ארבעת החיילים נשארו בבונקר כל הלילה ושקלו דרכים שונות להיחלץ. הם שמעו קולות טנקים מתקרבים למעוז וחשבו שבאו לחלצם - אך כעבור זמן השתתק.⁽¹⁾

סיוע הטנקים - פל' ג' 52/ (6 באוקטובר)

הטנקים של פל' ג' 52/ היו מיועדים לחברו "ליטוף" ול"כוצר". הפלוגה (10 טנקים) בפקודו של סגן בועז עמיר חנתה בתעוז "מצווה".

בשעה 1350 בערך קיבל ה-מ"פ פקודת "שובך-יונים", תוך כדי ריצה לטנקים התחילה הפגזה ארטילרית.

הטנקים נעו לעבר העמדות. 7 טנקים - ה-מ"פ, ה-סמ"פ, מח' 1 (3 טנקים), מח' 2 (2 טנקים) נעו לעבר "ליטוף".⁽²⁾

בשעה 1415 בערך נכנסו הטנקים לעמדות שבין "ריטבון" ל"ליטוף", אך כיוון שלא זיהו מטרות ברורות, הורה ה-מ"פ לחסוך בתחמושת ולא לירות סתם. כל הזמן הייתה הפגזה ארטילרית.

ה-סמ"פ, סגן-מרדכי-מנדל, בפצע ופונה (שעה 1500 בערך).

מפקד "ליטוף" הודיע שהוא מזהה צליחת חי"ר (שעה 1500 בערך), אך ה-מ"פ לא זיהה. ה-מח"ט נכנס לקשר ואמר ל-מ"פ שאם אין טנקים מצריים, אפשר להיכנס לקו המים ולירות על ה-חי"ר. ה-מ"פ השמיט 3 טנקים (2א', 1ב', 2ב') - בחיפוי - בעמדות האש-בציר "ריטבון", והוא עצמו נסע בכביש בין "ליטוף" א' ו"ליטוף" ב'.

מ"מ 2 נסע בכביש הכניסה ל"ליטוף" א', ו-מ"מ 1 על כביש "ליטוף" ב' - ציר עומר.

כשה-מ"פ נכנס לעמדה שבכניסה למעוזים בצומת "לכסיקון"-עומר, הוא קיבל הודעה מ"ליטוף"

שמאחורי העמדה עומד חיים עם בזוקה. הוא נסע לאחור, ירה ופגע והמשיך דרומה.

מ"מ 1 (סגן צבי שמעוני) שצריך היה להיכנס לעמדה שבקצה ציר "עומר" לא נתקל בהתנגדות.

הגיע לקו המים ב"ליטוף" א' וירה על ה-חי"ר.⁽³⁾

מ"מ 2 נשלח לאזור "ליטוף" א', לפטרל על הכביש.⁽⁴⁾

ה-מ"פ שנסע בין מ"מ 1 ל-מ"מ 2, נתקל בכוח חי"ר מצרי בגודל 200 איש שירו נק"ל, טילים ובזוקות (1530 בערך). ה-מ"פ ירה במקלע המפקד בלבד - בגלל תקלה - נסוג לאחור תוך אש נביסה לפטרל ב"ליטוף". נתקל בסוללה נוספת של כ-200 מצרים שירו, נסע לאחור, כ-200 מ', ירה.⁽⁵⁾

תוך כדי יריות ונסיעה לאחור הודיע אחד הגורים מעמדות החיפוי ל-מ"פ שמישהו רץ אחריו.

ה-מ"פ הסתובב וראה חייל שלנו מנפנף בידים ואסף אותו. זה היה ה-מ"כ מ"ליטוף" ב', שלמה שחורי, שנחלץ מהמעוז, וה-מג"ד צרף אותו לצוות הטנק.⁽⁶⁾ (סביבות 1600).

(1) תחקיר, עמ' 73.

(2) חט' 14, עמ' 16. וכן תיק 482 תחקיר מ"פ ג' 52/ - 3 טנקים נעו על ציר "כרוניקה"-לכסיקון "ליטוף".

(3) תיק 482, תחקיר, מ"פ ג' 52/ עמ' 1.

(4) שם, עמ' 2.

(5) תיק 482, תחקיר מ"פ ג' 52/ עמ' 2.

(6) שם, וכן ראה לעיל - "ליטוף" ב'.

בהמשל זיהה ה-מ"פ בצומת "עומר"-לכסיקון" 3-4 נגמ"שים בי.טי.אר, ולאחר שוידא עם חמ"ל הגדוד שהם לא שלנו, ירה מע"ר ופגע באחד מהם. מ"מ 2 ו-1 פגעו בשניים אחרים.

באותו זמן הם זיהו צליחה מצפון לצידון באגם המר הקטן, של למעלה מ-100 כלים פי.טי. 76-
ו-בי.טי.אר, שצלחו ב-4 טורים ונעו לציר "פוררת".⁽¹⁾

6 הטנקים של ה-מ"פ נעו לתפוס עמדות בין "לכסיקון" 299 ל-297 כלפי צפון, כשנתקבלה הודעה ממפקד "ליטוף" שתוקפים אותו (שעה 1530-1600).

ה-מ"פ שלח 2 טנקים - את מ"מ 1 ואת 1ב' ל"ליטוף" והורה להם להישאר צמודים למעוז, והוא עצמו עם 4 הטנקים התפרסו בעמדות ב"לכסיקון" 299 - כ-3 ק"מ מצפון ל"ליטוף".

מ"מ 1, סגן צבי שמעוני, נכנס עם הטנק לחצר הדרומית של המעוז והופתע לגלות סביבו כ-50 חיילים מצריים עם בזוקות, אך הם לא פתחו עליו באש. (בכל הנראה מפני שגם הם הופתעו).

מחוסר מקלע מפקד ומקביל (שנתקע בצנור הראשון) פתח עליהם באש מעיכנס (פגז נפץ מעיך).
כן ירה לעבר הצד השני של התעלה ועל חוליות שהסתובבו בשטח. האויב ירה בזוקות רבות, אך הוא לא נפגע.

כשאזור המעוז נרגע, חזר מ"מ 1 צפונה והצטרף לפלוגה.

כעבור זמן-מה קיבל פקודה לחזור עם הטנק השני ל"ליטוף" א'.⁽²⁾

ה-מ"פ והטנקים שלו ניהלו באותו זמן אש עם ה-נגמ"שים המצריים והשמידו מעל ל-30 נגמ"שים ובלמו את תנועתם (1630 בערך).

טנק אחד נפגע מטיל נ"ט והתפוצץ ו-2 (ה-מט"ק והותחן) נהרגו.⁽³⁾

בשעה 1700 בערך מצב הטנקים של מ"פ ג' היה כדלקמן:

3 טנקים (ה-מ"פ, 2, 2ב') בצומת "פוררת"-לכסיקון".

2 טנקים (1, 1ב') ליד "ליטוף".

התחמושת הלכה ואזלה, וה-מ"פ נאלץ לחסוך בתחמושת וירה כל כמה דקות צרורות כדי למנוע את התקדמות המצרים.⁽⁴⁾ הוא דיווח לגדוד שהטנקים נותרו ללא תחמושת, והגדוד הודיע לו שהתחמושת תגיע יותר מאוחר, וכי גד' 401/46 בדרך לגזרה שלו.⁽⁵⁾

החבירה של הטנקים מ-גד' 401/46

בשעות אחר-הצהריים (6 באוקטובר) קיבלה חטיבה 401, בפיקודו של דן שומרון, את האחריות לגזרה הדרומית מ"בוצר" עד ראס-מסילה, הותחילה לנוע (בשעה 1430 בערך).⁽⁶⁾

(1) זו הייתה חטיבת הנחתים של האגמים שהייתה מורכבת מטנקי סיור קלים דגם פי.טי. 76-
ו-בי.טי.אר. אמפיביים. כ-20 כלים עברו מזרחה, אגפו את המחנה הפולני ונעו על "פוררת" לעבר "מצווה".

(2) תיק 482, תחקיר צבי שמעוני, מ"מ 1/פל' ג' 52.

(3) תיק 482, תחקיר מ"פ ג', עמ' 2 (וכן חט' 14, עמ' 17). הנהג והטען קשר נטשו את הטנק והלכו ברגל למיתלה.

(4) תיק 482 - תחקיר מ"פ ג', עמ' 3.

(5) גדוד 46 היה אחד מ-3 הגדודים של חט' 401 (גד' 46, גד' 79 ו-גד' 195). גד' 79 עזב את החטיבה ועבר לגזרה המרכזית ובמקומו קיבלה החטיבה ת"פ את גד' 52 שהיה ת"פ חט' 14.
(6) תיק 482, תחקיר, מח"ט 401.

גד' 46, בפיקודו של סא"ל דוד שובל, נע על ציר "פוררת" כדי לחבור לטנקים של גד' 52 שבבוצר" ו"ליטוף".

המגע הראשון של הגדוד עם האויב (כמו של כל החטיבה) היה בשעה 1630-1700 ממזרח לציר ה-חח"מ, ב"פוררת" 58 באזור 5436.⁽¹⁾ היו שם 25 נגמ"שים ש-מ"פ ג' 52 לא הספיק לחסל, כי לא הייתה לו כבר תחמושת. הקרב התנהל נגד ה-נגמ"שים וכוחות חי"ר רבים שהתפרסו בין הכלים וירו לעבר כוחותינו.⁽²⁾

בשעה 1800 קיבל מ"פ ג' 52 הודעה שטנקים של פל' ב' 46 יחברו-אליו. הוא קיבל את התדר ויצר קשר עם מ"פ ב' 46 שבע אליו. החבירה בין פל' ב' 46 - 7 טנקים (בפיקודו של סגן עירא עפרון), לטנקים של פל' ג' 52 (בפיקודו של בועז עמיר), נעשתה באמצעות זיקוקין (1830-1900). מ"פ ג', שהיה מצפון ל"אדום 299" והתחמושת שלו אזלה, ביקש מ-פל' ב' 46 לירות על ה-חי"ר המצרי שהסתובב בשטח בין הטנקים שלו. הטנקים של 52 ו-46 ירו והשמידו 7-8 כלים מצריים.

בשעה 2000 בערך אישר מג"ד 46 ל-מ"פ ג' 52 לצאת לחמש את הטנקים לתעוז "מצווה".⁽³⁾ 2 טנקים של פל' ג' 52 נשארו על-יד "ליטוף".

פינוי הפצועים מ"ליטוף" א'

מ"פ ג' 46, עירא, ששמע את הקריאות לעזרה של "ליטוף" ("סלע"), הודיע בסביבות שעה 2100 למעוז שהטנקים שלו ייכנסו למעוז לפנות את הפצועים. הוא שלח 3 טנקים עם ה-סמ"פ, סגן יצחק מזר, להתחבר ל-2 הטנקים של פל' ג' 52 להוצאת הפצועים.⁽⁴⁾ הטנקים נעו למעוז (יחד עם ה-2 של פל' ג' 52 היו 5). 2 טנקים נשארו בחיפוי בכניסה למעוז, עלו לרמפות וירו. ו-3 טנקים התקרבו ממש לפתח המעוז. ה-סמ"פ ביקש מהמעוז מספר אנשים לעזרה בפינוי, וקיבל 3 אנשים. על אף שהיה קשה לוותר על כל חייל וכל מי שיכול היה בעמדה. הם התחילו לפנות את הפצועים ולשים אותם בטנקים.

בני שמילא תפקיד של מפקד המעוז יצר לטנקים וביקש מעירא לבקש אישור לפינוי המעוז, מפני שהמצב קשה ביותר ולא נותרו אלא 5-6 לוחמים כשירים.⁽⁵⁾ הוא הציע שכל אנשי המעוז יתפנו יחד עם הפצועים וההרוגים על הטנקים וה-זחל"מ. ה-סמ"פ השיב שאין זה מסמכותו לפנות את האנשים, וכי עליו לקבל אישור.

- (1) היה קשה להאמין שהאויב כבר הגיע לעומק כזה (תחקיר, עמ' 75).
- (2) תיק 482, תחקיר מח"ט 401, עמ' 4; תחקיר "ליטוף", עמ' 75 - דברי עירא.
- (3) שם, תחקיר מ"פ ג' 52, עמ' 3.
- (4) תחקיר "ליטוף", עמ' 41 וכן עמ' 45. תיק 482, תחקיר מ"פ ב' 46: ה-סמ"פ ביקש שמשלמה זו תוטל עליו מאחר שהוא הכיר היטב את המעוז עוד מאז שבנו אותו. ("עקבות הברזל", עמ' 24).
- (5) היו אמנם יותר אנשים, אבל או שהיו בהלם, או לא ידעו להפעיל הנשק.

ה-סמ"פ דיווח ל-מ"פ, וה-מ"פ דיבר עם ה-סמח"ט ואמר לבני, שה-מח"ט מאשר את פינויים של הפצועים וההרוגים בלבד. הפצועים יועמסו על הטנק, וההרוגים עם האזרח - על ה-זחל"מ, ו-2 טנקים יישארו ליד המעוז.⁽¹⁾ בני אמר שאינו מסכים בשום אופן להוצאת ה-זחל"מ מהמעוז.

פינוי הפצועים התנהל תחת אש בזוקות, צליפות והפגזות מצד ה-חי"ר המצרי, ותוך ניהול אש עם כוחות האויב שמסביב ל"ליטוף". הטנקים מיהרו מאוד, ועצם העברת הפצועים מהעמדות ל-תאג"ד ומה-תאג"ד לפתח הייתה קשה מאוד בגלל המעברים הצרים, וכן העלאתם על הטנקים. הפצועים התענו, קיבלו מכות וסבלו בשטח.⁽²⁾ לבסוף הועלו 3 הפצועים על הטנקים - גדי ומוטי על טנק אחד, ואלי - על הטנק השני. הטנקים בעו על ציר "עומר" ל"מצווה". (סביבות 2200 בערך).

ה-זחל"מ יועלו ההרוגים שהיה אמור להצטרף לטנקים נשאר במעוז. עירא חשב שה-זחל"מ יצא בעקבות הטנקים ולא ידעו שה-זחל"מ נשאר במעוז. הוא חיכה ל-זחל"מ, ולאחר שעבר זמן והוא לא ראה אותו, התחיל לדאוג לגורל החיים וההרוגים שעליו, ויצא לחפש אותו. לאחר קרוב לשעה חזר למקום, ואז שמע מה-סמ"פ שה-זחל"מ נשאר במעוז עם ההרוגים.⁽³⁾

ליל 6-7 באוקטובר

הודות לקשר עם הטנקים חשב בני-שמערכת-הקשר פועלת-בסדר-וש-צה"ל שולט במצב. אבל כיוון שלמעוז הליטה רהגשת בדידות, לחץ בני כל העת כל הקשר לדווח ולבקש סיוע.⁽⁴⁾ היה שקט למדי, פה ושם היו יריות תול"רים או בזוקות, אבל לא הייתה הפגזה רצופה. מהמעוז ראו דמויות בודדות או חוליות שלא זזו בכירור, מפני שלא היו עזרי ראייה, וה-מא"כ היחיד התקלקל, והם חששו מפני התקפה צפויה.

לאחר פינוי הפצועים נותרו במעוז 13 חיילים. גם מיכה כבר מת. 8 בלבד היו בעמדות.

עמדה 1 - 1 (צור מגן דוד).

עמדה 2 - 1 (אברהם יהודה).

עמדה 5 - 2 (בירקא יצחק, גוטספלד אסף).

עמדה 7 - 1 (ליפשיץ ידידיה).

עמדה 8 - 1 (קרישר זאב).⁽⁵⁾

עמדה 11 - 1 (בסיס נעמן).

בני הסתובב בתעלות ובין העמדות. רוטשטיין מרכוס חילק תחמושת ועזר לאנשים בעמדות.

ב-חמ"ל היו: הרופא, הקשר והאזרח - יוני, שמדי פעם גם יצא לעמדות.

הגשם הבדואי היה כל הזמן בבונקר.

(1) תחקיר "ליטוף", עמ' 41.

(2) תחקיר "ליטוף", עמ' 41; גדי היה כל הזמן בהכרה מלאה וחשב שמיכה עודנו חי, אך מלכה כבר נפטר.

(3) תיק 482, תחקיר גדי' 46.

(4) תחקיר "ליטוף", עמ' 49.

(5) 2 החיילים שהיו בעמדות 7, 8, רצו מעמדה לעמדה.

בין העמדות היה קשר ומידי פעם בדקו אותו. זה היה קשר עם הטנקים. האנשים מעמדה 2 הפעילו מידי פעם תאורה וכשמעמדה 5 זיהו יחילי אויב, ירו עליהם⁽¹⁾
בשעה 0100 בערך הודיעו הטנקים שהם יורדים דרומה ועוזבים את המעוז.⁽²⁾

בשעה 0430-0400 התחילה הפגזה כבדה ביותר. נשמעו קולות נפץ עזים ופגזים נפלו על המעוז וסביבו. בונקר ה-חמ"ל נפגע ישרות והייתה שם מפולת, אחד הפתחים נחסם.

סיוע ארטילרי

הארטילריה לא הופעלה בכלל בליל 6-7 באוקטובר, מפני שמאז שהמעוז נותר ללא מפקדים, לא היה מי שיטווח, ואיש לא הכיר את ה"שיניים".⁽³⁾ וכך המעוז לא קיבל סיוע ארטילרי, אם כי עמדה לרשותו סוללה שלא הייתה בדילוג.⁽⁴⁾

הטנקים (ליל 6-7 באוקטובר)

ה-מ"פ, עירא, נשאר עם 2 טנקים בלבד, ביקש תגבורת וקיבל את פל' א' 46/ עם ה-מ"פ, סגן ירון מרדקס, עם הוראה להיכנס ל"ליטוף".⁽⁵⁾

ה-מג"ד הורה ל-מ"פ א' להיכנס לשטח שבין "ליטוף" א' ל"ליטוף" ב', כדי לשלוט משם באש על שני אגפי המעוז, אך מאחר ש-מ"פ א' לא הכיר את השטח, הוחלט שעירא שהכיר היטב את האזור, יוביל אותם פנימה לעמדות.⁽⁶⁾

הטנקים של עירא ושל ירון בעו על הכביש ל"ליטוף" א', מול הכניסה השאיר מ"פ א' 2 טנקים לחיפוי ולסיוע למעוז. 3 טנקים של א' 46/ עלו לרמפות בין "ליטוף" א' ל-ב'. יתר הטנקים

עם מ"פ ב'-ו-מ"פ א'-המשיכו ל"ליטוף" ב'-א' (2200-2300).

הם היו קרובים מאוד ל-4 החיילים שהיו תקועים ב"ליטוף" ב', בלי לדעת על הימצאותם שם, וכל חשבו שהספיקו לחזור למעוז.⁽⁷⁾

בעיקול שבכניסה ל"ליטוף" ב' בדרך הקצרה בין 2 סוללות היה מארב טילים ובזוקות, והטנקים לא יכלו להתגבר על המארב ולהיכנס. עירא ניסה 3 פעמים להיכנס, ובסוף החליט להוציא את הטנקים לצומת "לכסיקון" ולהיכנס ממזרח למערב, במקום מצפון לדרום, אך לא עלה בידיו.
2-3 טנקים נפגעו. ה-סמ"פ נפגע והתפנה לאחור.⁽⁸⁾

- (1) תחקיר, עמ' 51.
- (2) ראה דברי עירא לעיל. עירא אמנם ירד, אבל השאיר מספר טנקים על יד המעוז.
- (3) שם, עמ' 53. בני שמילא את תפקיד מפקד המעוז לא היה אלא טוראי.
- (4) שם, עמ' 52.
- (5) תחקיר "ליטוף", עמ' 46; תיק 482, תחקיר מ"פ ב' 46/.
- (6) עקבות הברזל, עמ' 24.
- (7) תחקיר "ליטוף", עמ' 46, וכן עמ' 73. ה-4 שהיו בבונקר אכן שמעו את הטנקים שלנו וחשבו שיאלצו אותם (הטנקים התקרבו "ואמרת הנה עוד רגע הם באים").
- (8) תחקיר "ליטוף", עמ' 46. דברי עירא; תיק 482, תחקיר מ"פ ב' 46/; עמ' 2; עקבות הברזל, עמ' 24.

כל אותן שעות הלילה היה ב"ליטוף" א' שקט למדי - זו לפחות הייתה ההתרשמות של עירא על פי הדיווחים מהמעוז: "שקט ואנחנו שולטים במצב", אבל המעוז ביקש כל הזמן תגבורת. היה כל הזמן קשר עם המעוז, עם הקשר, חג' בי, ובעיקר עם הרופא שהסביר בדיוק את המצב והרשים בקור רוח שלו. אולם לא שמעו ברור, ואת בני שמעו במקוטע.⁽¹⁾

על התעלה לא היו מעברים, לא באזור הלשון שבין "ליטוף" א' ל-ב', ולא מצפון, אולי מדרום ל"ליטוף" ב'. ההערכה הייתה שההתקפה המצרית תבוא מדרום. וכך אמנם זה היה. המעוז ביקש כל העת תגבורת ועירא הבטיח שהתגבורת בדרך, כי עקרונית נאמר שאין מפנים את המעוז.⁽²⁾

פעם שנייה נכנסו הטנקים של עירא ל"ליטוף" ללא אורות וללא תאורה מסייעת. עד "ליטוף" א' עברה הדרך בשקט. עירא העלה 3 טנקים על הרמפה הצפונית לצפות משם על המים, והם דיווחו שהכל שקט.

2 טנקים אחרים עמדו בכניסה למעוז.

3 טנקים - של עירא, של ירון מ"פ א', ועוד טנק, נכנסו לאגף הדרומי. נפתחה עליהם אש להביוורים ובזוקות מטוח של 100-150 מ'. הטנקים השיבו אש.

מ"ליטוף" א' נע עירא לבדו לנקודת ה-א'מ"מ "פינק" שמדרום למעוז - אך לא נכנס פנימה, מפני שידע שהשטח ממוקש. משם זיהה נקודת צליחה מצרית כ-300 מ' מדרום למעוז ודיווח על כך. אחר-כך חזר והצטרף אל יתר הטנקים שלו ליד המעוז - החלה לחימה תוך ירי מטוחים קצרים, גיחה אל קצה התעלה, טיהור וסריקה וחזרה לעמדות.⁽³⁾

ה-מג"ד שחזר מסריקה על ציר "לכסיקון"⁽⁴⁾ - כבר לאחר שקיעת הירח, ביקש מעירא לכוון אותו כדי לתפוס עמדות ממזרח ל"ליטוף". עירא חבר עם ה-מג"ד באמצעות זיקוקים, הטנקים התמקמו והתייצבו בקו עמדות 900-1100 מ' מזמרח ל"ליטוף". מצפון ל"ריטבון" 75. הם פתחו באש חלפוי למעוז ולטנקים, לפי ההבהקים שנראו מטוח של 1500 מ'.

3 טנקים שעמדו ממזרח ל"ליטוף" ב', על-יד העיקול ברמפה, 2 נפגעו, של מ"פ א', ירון, ושל הסמל שלו.⁽⁵⁾ (0300 בערך).

כיוון שהמעוז דיווח מדי פעם על מצבו וביקש סיוע, שלח שוב ה-מג"ד את עירא עם 2 טנקים ל"ליטוף". (0430-0400). (היו אלה 2 טנקים מ-פל' ג' 52 שהיו ב"מצווה", מ"מ 1 סגן שמעוני והסמל שלו, שה-מג"ד ארגן להם 2 טנקים ותחמושת, והם נעו ל"ליטוף" והצטרפו לעירא (שעה 0400 בערך).

(1) לדברי עירא, בני דיבר כנראה, ב-מ"ק 25 ולא היה על הרשת. לא הכיר ככל הנראה את התדר של הטנקים. עירא עבד באותו לילה על 3 רשתות: על 2 - יזם, ועל אחת - דיבר כל הזמן. (עמ' 47).

(2) תחקיר "ליטוף", עמ' 48.

(3) בעקבות הברזל, עמ' 25.

(4) ה-מג"ד נע ל"בוצר" לאור ידיעות על תקיפת נגמ"שים באזור "בוצר", אך לפני שהגיע לשם, הודיע לו ה-מח"ט שהידיעות אינן מבוססות והורה לו לחזור ל"ליטוף". (תיק 482).

(5) תחקיר "ליטוף", עמ' 48; וכן תיק 482, תחקיר מ"פ ב' 46, עמ' 3; עקבות הברזל, עמ' 25.

2 הטנקים נכנסו מהעמדות הצפוניות. בכניסה הראשית התמקם מארב טילים חדש שירה כל הזמן. הטנקים הסתבכו בשדה המוקשים ועירא שהכיר את המעוז נכנס לבדו וירה על העמדות הצפוניות. כשהודיע למעוז שהוא יורה על הקצה הצפוני של המעוז, על אזור מגדל התצפית ועמדות 8 ו-9 עם מעיכים, ענה לו הרופא שבצפון שקט, וכי העמדות הצפוניות אינן מאוישות.⁽¹⁾ הוא יצא מהמעוז עדי לחלץ את 2 הטנקים: בטנק אחד נפגעו 2 אנשי הצוות: הטען-קשר נהרג והתותח נפצע. הטנק עצמו לא נפגע (כבר בסביבות 0500 בערך).

7 באוקטובר

כשהתחיל להאיר (סביבות שעה 0600) זיהו מהמעוז 5-6 טנקים מדרום-מזרח למעוז, עם קנים מופנים למזרח ("כמוכנים לבלום ממזרח") וטנק אחד היה עם הקנה למעוז. בין הטנקים, על הגבעות היו הרבה חיילי חי"ר, וכן מאחורי הסוללה של הכביש "ליטוף" ב'. בתחילה חשבו במעוז שאלה טנקים שלנו, שבאו לחלץ את המעוז, אבל כששאלו בקשר התברר שאלה טנקים מצריים.⁽²⁾ לאחר זמן-מה התקרבו 2 טנקים למעוז והתחילו לצלף. האחרים עמדו במרחק 3-5 ק"מ מהמעוז. הצליפות פגעו בעיקר בחלק העליון של בונקר ה-חמ"ל. הסוללה שהגנה על הכביש הפגיעה להם, כנראה, בקשר עין למעוז.

קצת יותר מאוחר (בסביבות השעה 0700) כבר באור מלא, נראו סירות חוצות את התעלה מול "ליטוף" ב', וחיילי חי"ר רבים מסביב בין הטנקים ממזרח לתעלה. עכשיו כבר היה ברור למעוז שהמצב קשה מאוד, בעוד שעד אז עדיין האמינו שיחלצו אותם או שתגיע תגבורת.⁽³⁾

לנוכח כוחות האויב מדרום ודרום-מזרח תגבר המעוז את הצד היטב. עמדות 7 ו-8, וכן עמדות 4 ו-5 נעזחו, ו-9 הלווחמים הכשירים התרכזו בצד מזרח ודרום-מזרח ובכניסה למעוז. בעמדה 2 היה חייל אחד (אסף), בעמדה 1 - חייל אחד (לישפיץ ידידיה) ובעמדה 11 - אחד (בסיס נעמן), וחייל אחר (רוטשטיין מרכוס) עזר לו. בני עם 4 חיילים (קרישי זאב, צור מגן דוד, בירקא יצחק ואברהם יהודה) היו בעמדת החצר ששלטה על הכניסה, שם התרכזה הגנת המעוז. הרופא, הקשר והאזרח ביו בבונקר ה-חמ"ל.

למראה תנועת הסירות והחיילים המצרים הרבים על-יד "ליטוף" ב' חשבו בתחילה אנשי המעוז שהמצרים בורחים, ובני וידידיה ירו במרגמה 81 מ"מ לכיוון "ליטוף" ב', ממש למעברים. כתגובה התחילו המצרים להפגז, ולאחר כמה פגזים הפסיק המעוז לירות כי תפס את רצינות המצב. שהמצרים עומדים לתקוף. ("הפסקנו את המשחק הזה").⁽⁴⁾

המעוז דיווח על ההתקפה וביקש סיוע ארטילרי. הסוללה ירתה אבל הפגיעות לא היו טובות, מפני שבמעוז לא היה מי שידע את מספר ה"שיניים", וכן לא לטווח, אבל בני נתן תיאור מדויק.

- (1) שם, תחקיר, עמ' 48. שם.
- (2) שם, עמ' 49; וכן עמ' 50: "כשבאו הטנקים זה היה ממש אושר ... אמרתי באו לחלץ אותנו ... ואז פתאום הדדירות".
- (3) דברי החובש. "המצב היה ממש לאחר יאוש". שם.
- (4) שם, עמ' 50.

ה-מג"ד נתן לקשר נתונים ובני או מישוהו אחר, טיורח לפי ה"שינים", אלא שבעבור זמן-מה הארטילריה הפסיקה לירות על ה"שינים". אחר-כך הודיעה שאין תחמושת. הקשר שמע שהארטילריה מפסיקה לפעול עם המעוז ופועלת באמצעות ה-מג"ד.⁽¹⁾

המצרים הלכו והקיפו את המעוז והתארגנו להתקפה מכיוון "ליטוף" ב'. שם התרכז כוח בגודל גדוד עם טנקים, תול"רים וארטילריה. הקשר שמע בקשר את ה-מג"ד שחזר מצפון, וביקש ממנו עזרה, אבל דברי ה-מג"ד השרו הרגשה טובה.⁽²⁾

כניעת ה-4 מ"ליטוף" ב'

4 החיילים נותרו בבונקר, ומאז שנכנס החייל המצרי ונורה (שעה 2100 בערך - 6 ב-אוק'), לא ניסו המצרים להיכנס עד לפנות בוקר. בשעה 0600 בערך התיישבו 3-4 צרים בפתח הבונקר, שם הציב אחד מחיילי "ליטוף" ב' מעין מחסום בצורת פח. המצרים התווכחו ביניהם אם להיכנס פנימה, ולבסוף אחד מהם נכנס. כשהמצרי עבר את המחסום, לחץ-אהרון-על-הדק-הקלצ'ניקוב-של-החייל-המצרי-ההרוג, אבל הכלי לא ירה. ברור ירה צרור ולא פגע. המצרי נמלט.

בעבור זמן-מה התחילו המצרים לזרוק פנימה רימוני עשן. הבונקר התמלא עשן עד שהיה קשה לנשום, והחיילים התחילו לדבר על יציאה החוצה וכניעה.⁽³⁾

באותו זמן התחילו קריאות באנגלית ובערבית לצאת החוצה ולהיכנע. מוטי יצא ראשון ואחריו היתר (שעה 0800-0900).

חיילים מצרים התקבצו סביבם, לקחו את חפציהם והיכו אותם, והרפו מהם רק הודות לקצין שלהם שאיין עליהם ואף ירה באוויר.

המצרים כפתו את הארבעה ולקחו אותם ל-מג"ד שלהם, אחר-כך התירו את החבלים נתנו סיגריות והתחילו לחקור אותם. שניים - גיורא ויעקב - שיודעים ערבית נלקחו הצידה, בעוד היתר נלקחו לתעלה.⁽⁴⁾

הקצין המצרי אמר לגיורא ולאחרון להתקשר ל"ליטוף" א' ולהגיד להם להיכנע ולא - יתקפו את המעוז ויהרסו אותו.

יעקב ניגש למכשטר הקשר שהיה ליד ה"שפניה" בעמדת השער וניסה להתקשר, אך המכשיר לא היה תקין. הקצין אמר לו לנסות בטלפון-שדה, אבל התברר שאין סוללות.⁽⁵⁾

יעקב אמר לקצין המצרי שהכבל כנראה קרוע והציע לבדוק. הקצין שלח אותו עם כמה חיילים לבדוק, ואמנם הכבל היה קרוע ליד השער. יעקב תיקן אותו, אך לא יכול להתקשר עם "ליטוף". לאחר שהם המשיכו לעקוב אחר הכבל וניסו להתקשר למעוז, אך לא הצליחו, החליט הקצין המצרי לשלוח את השניים ל"ליטוף" א'.

- (1) חקיר, עמ' 58. דברי הקשר.
- (2) לדברי בני אמר ה-מג"ד "רק אלוהים יעזור לכם" ועורר כעס, עד כדי כך שאפילו קובי קר הרוח רתח". (עמ' 40).
- (3) חקיר, עמ' 72.
- (4) שם, עמ' 73.
- (5) שם, עמ' 61. אחד החיילים סילק את הסוללות.

הצעת כניעה ל"ליטוף" א'

השניים, גיורא ויעקב, הובלו בליווי מחלקת להביורים ובזוקות בפיקודו של קצין ל"ליטוף" א'. בהגיעם למחנה של כ-200 מ' מהמעוז עצר אותם הקצין, העמיד את המחלקה בקצה בסוללה שמשמאל לכביש עם הנשק השלוף ואמר לשניים לצעוק למעוז ולהציע לו להיכנע. השניים צעקו כשמאחוריהם עמד חיים מצרי עם קלצ'ניקוב ודגל לבן (שעה 1230 בערך).⁽¹⁾

המעוז ראו אותם מתקרבים מקצה הסוללה, ועמדו לירות עליהם, אך מישחו זיהה את מדי צה"ל וצעק שלא לירות. הם הקשיבו לצעקות ושמעו שהמצרים מציעים להם להיכנע, אחרת יתקפט את המעוז, יהרסו אותו וישחטו אותם. המעוז הציע שהות לתשובה והמצרים חיכו.⁽²⁾

אסף שהיה בעמדה 2 ושמע את ההצעה הודיע לבונקר ה-חמ"ל, והקשר דיווח לגדוד. ה-מח"ט נכנס לרשת ואמר לא להיכנע, כי אם להשתדל למשוך את הזמן כדי שתהיה שהות לבקש "אש על מוצבינו" לארטילריה למטוסים ולטנקים.⁽³⁾

כעבר כמה דקות פתחה הארטילריה שלנו באש. ההפגזה הייתה מטוחת בדיוק בין "ליטוף" א' ל-ב'. גיורא ויעקב, אמרו לקצין המצרי שאי אפשר לנהל מו"מ על כניעה תחת אש ושיתקשר לכוחות מצרי ויבקש להפסיק את האש.⁽⁴⁾ הקצין המצרי-האמין, כנראה, שהמצרים מפציצים ניסה להתקשר ולבקש להפסיק את האש, ולאחר שהאש לא נפסקה אמר להם לחזור ל"ליטוף" ב'.⁽⁵⁾ 2 השבויים והחיילים המצרים עם הקצין חזרו תחת אש, בקפיצות, ל"ליטוף" ב'.⁽⁵⁾ (1230-1300).

המעוז דיווח ל-מח"ט שהמצרים מציעים אולטימטום שניכנעו מיד ולא. יתקפו את המעוז ויישחטו את כולם" (שעה 1200 בערך). ה-מח"ט שאל את מפקד האוגדה איך לנהוג, והתשובה הייתה שאין אישור לכניעה.⁽⁶⁾ ה-מח"ט החליט לפנות את המעוז באמצעות הטנקים. התכנית שלו הייתה שהטנקים יתקדמו כדי לפנות מקום לפריסת הארטילריה. (כל סוללות הארטילריה שהיו לאורך ציר ה-חמ"מ דילגו לאחור ולא היה להן טיווח למעוזים, פרט לסוללת ה-175 מ"מ). הארטילריה תירה על המעוז "אש על מוצבינו", כדי שהמצרים לא יוכלו לחזור למעוז. הטנקים שלנו יתקדמו כדי 1500 מ' מהמעוז - שלא בטווח ה"ט גרים", וכשהמעוז יהיה מוכן, תפסיק הארטילריה את האש על המעוז, ואנשי המעוז ירצו לכיוון הטנקים בשני אגפיו.

- (1) תחקיר "ליטוף", עמ' 61.
- (2) שם, עמ' 62.
- (3) שם, וכן עמ' 59, וכן ראה דברי ה-מח"ט, תיק 482.
- (4) קרוב לוודאי שהשניים הבינו שזו "אש על מוצבינו" של כוחותינו, אך העמידו פנים כאילו זו הפצצה אווירית מצרית. ואילו המצרי האמין, כנראה, שאלה המצרים שמפציצים (תחקיר "ליטוף", עמ' 62 וכן עמ' 73).
- (5) מהאש שלנו נפגעו כנראה הרבה חיילים מצרים. הדרך, מכל מקום, הייתה זקועה ציור ונשק, ובתוך "ליטוף" ב' היו 6 גופות. יעקב אף ביקש מהקצין המצרי להרשות להם לבדוק אם ישנה שם גופתו של שלמה שחורי, שהם חשבו שהוא נהרג ולא ידעו שהוא בחלץ. (תחקיר "ליטוף", עמ' 62).
- (6) תיק 482, תחקיר מח"ט 401, עמ' 7.

ה-מח"ט הודיע למעוז את התכנית, ואמר להודיע למצרים שהם נכנעים ולהשתדל למשוך את הזמן ככל האפשר באמתלות שונות. שהם צריכים להתפלל לפני-כן, להודיע את שמותיהם לצלב-האדום ו-כיו"ב, כדי שהארטילריה תספיק להתפרס והטנקים יוכלו להתקדם.⁽¹⁾

כעבור כשעה (1400-1330) החזיר הקצין המצרי את האנשים ל"ליטוף" א' ואמר ל-2 השבויים להודיע למעוז שמישהו יצא לדבר.

ה-2 צעקו למעוז שמישהו יצא, ואז יצא האזרח יוני, עם הוראות "לסחוט" זמן עד כמה שאפשר, כדי שכוחותינו יוכלו לפעול.

יוני שהיה מבוהל מאוד,⁽²⁾ התקדם לעבר השבויים המלווים בחיילים המצרים ושאל מה המצב. השניין הסבירו לו ש"ליטוף" ב' נפל ושהם שבויים, שלמצרים ב"ליטוף" ב', כוח בגודל גדוד מצויד ב-אר.פי.ג'י ו-תול"רים, והוסיפו שהם מביאים את ההצעה בשם המצרים, אך אינם אומרים מה לעשות, רק שלדעתם לאויב כוחות גדולים באזור.

יוני ביקש ארכה, בהתאם להוראות שקיבל, אמר להם להגיד לקצין שהמעוז יכנע, אלא שעליהם לפני-כן להתפלל, להיוועץ ו-כו'.

הקצין המצרי התמקח ואמה שהוא בנותן 5 דקות, אחר-כך הסכים ל-10 דקות. יוני פנה למעוז למסור את הדברים, ואז התחילה ההפגזה של הארטילריה שלנו.⁽³⁾

כשהתחילה ההפגזה וכוחותינו ירו "אש על מצבנינו", הודע בני לאנשים להיכנס והאנשים רצו לבונקרים.⁽⁴⁾ ה-מח"ט דיבר עם המעוז - עם הרופא ועם הקשר - והסביר שהטנקים יחפו מדרום ומצפון, ויתקרבו למעוז, לטווח של כ-1/2 ק"מ ויחכו להם, על חיילי המעוז להיות מוכנים לצאת כשתיפסק ההפגזה, הם יקבלו הודעה על הפגז האחרון ואז יהיה עליהם לחכות 40 שניות, לשמוע את הפיצוץ ולצאת החוצה.⁽⁵⁾

הקשר מסר את דבריו ה-מח"ט, והמעוז התכונן ליציאה.⁽⁶⁾

הקשר והרופא שהיו בבונקר ה-חמ"ל פוצצו את מכשיר הקשר.

הטנקים התקדמו לעבר המעוז, וה-מח"ט הודיע שהטנקים נמצאים מולים, אחר-כך שאל אם המעוז מוכן, לאחר היסוס קל באה התשובה שהוא "מוכן", וניתן האות לצאת (שעה 1400).

ה-ד"ר, קובי, והקשר (חג'בי) יצאו הראשונים ורצו לעבר צומת הכביש "ליטוף" א'-ב', עלו על מעין גבעה וצפו, לא ראו מצרים והמשיכו לרוץ דרומה. אבל פתאום מצאו את עצמם מול המוני חיילים מצרים, ששכבו, כנראה, במארב, ולכן הם לא ראו אותם קודם.. השניים ניסו להימלט, אך לא יכלו, והמצרים שבו אותם.⁽⁷⁾

(1) תיק 482, תחקיר מח"ט 401, עמ' 7.

(2) לדבריו, יצא מפני שקרא במבטו של ה-ד"ר קובי, שעליו לצאת (תחקיר "ליטוף", עמ' 63).

(3) יוני רץ, לדבריו, תחת אש, כשמצד אחד אש כוחותינו ומצד שני אש החיילים המצרים שעמדו על הסוללה וירו עליו. כשהגיע למעוז לא יכול להיכנס, כי השער היה סגור, אך הוא הועף פנימה מהדף הפצצות. (עמ' 64).

(4) תחקיר, עמ' 59.

(5) תיק 482, תחקיר מח"ט 401, עמ' 7.

(6) לדברי בני הוא דיבר עם ה-מג"ד ("10"). זו הייתה הפעם היחידה שהוא דיבר איתו - ואמר לו שהטנקים יתקרבו יותר כי אינם יכולים לרוץ למרחק כזה, והוא נפגע מדברי ה-מג"ד, "שמי שרוצה לצאת שירץ", (תחקיר, עמ' 60). אבל האמת היא שהטנקים לא יכלו להתקדם יותר בגלל ה"סאגרים".

(7) תחקיר "ליטוף", עמ' 63. דברי חג'בי. וכן עמ' 59, דברי יוני.

יוני רץ אחרי קובי, ואחריו כל היתר.

כשבני יצא מהבונקר הוא לא ראה שחסרים 3 - ידידיה לישפיץ, צור מגן ויצחק בירקא, שהיו לפני ההפגזה בעמדות החצר בכניסה למעוז, ורץ לתפשם. בני ואיתו אסף ועוד חייל, חיפשו בסביבת-הגברטור, בונקר-1 ובבונקר שליד השער, צעקו וקראו בשמות-החסרים, אך לא הייתה תגובה, והם הגיעו למסקנה שה-3 נהרגו, ככל הנראה, בהפגזה.⁽¹⁾

בני האסף רצו בסוף השורה אחרי יוני. יוני שרץ אחרי הרופא והקשר ראה שהשניים אינם רצים בכיוון הנכון ורצה לעצדם, אבל כשהיפנה את ראשו ראה שכל היתר רצים אחריו, וצעק אליהם, אך הם לא שמעו. הוא עלה על הסוללה וראה את קובי וחג'בי שוכבים-כורעים וסביבם חיילים מצרים רבים, ואז צעד "מלכודת" ופנה לאחור לעבר המעוז.⁽²⁾

בני והיתר פנו גם הם לאחור וחזרו למעוז. הם היו 7.⁽³⁾

הם היו מדוכדכים, עייפים וחסרי אונים. הם ניסו להפעיל את מכשיר הקשר, שמעו את קולו של 'מג"ד 52 וצעקו "סלע קרוס", אך לא הייתה תגובה.

הם הסתכלו סביבם וקיוו לראות זיקוקין או רימוני עשן, אבל ראו רק מצד צפון-מזרח למוצב 2-3 טנקים בטווח של כ-2 ק"מ, והניחו שאלה הטנקים שלנו שמחכים להם. הם ניסו להתנע את ה-זחל"מ, חיפשו דרך להיחלץ, אך ראו שאין כל אפשרות להחליטו להיכנע.⁽⁴⁾

שוב הוחלט שיוני, האזרח, יצא לנהל את ה-מ"מ ויוני אכן יצא אל המצרים.⁽⁵⁾ בשעה שעמדו על-יד ה-שק"ם התפתח ביניהם ויכוח בדבר הכניעה, ואחד החיילים, נעמן, התנגד בכל תוקף לכניעה, ואף איים להרג את כולם אם ייכנעו.

בני ניסה להרגיע אותו ואמר לו שאם הוא מסרב להיכנע, שירוץ לכיוון הגדרות שמאחורי ה-שק"ם וינסה להיחלץ. נעמן רץ לגדרות, חזר, שוב הלך ונעלם. היתר⁽⁶⁾ הלכו להיכנע. (שעה 1415 בערך).

הטנקים של בועז, פל' ג' 52/ התקדמו למעוז כדי 1500-2000 מ', ובועז טיווח את הארטילריה על "ליטוף". הסוללה ירתה על המעוז כ-30 פגזים; בועז קלט את קריאות המעוז "לירות על-יד השער" וכן את ההודעה ש"הם מוכנים".

ה-מג"ד הורה להפסיק את ירי המקלעים כדי לאפשר לאנשי המעוז לצאת.⁽⁷⁾

(1) תחקיר "ליטוף", עמ' 59

(2) שם, עמ' 63 וכן עמ' 59.

(3) 3 נהרגו בהפגזה. 2-- כבר היו שבויים.

(4) תחקיר, ע"ע 59-60 וכן עמ' 63, ואילו לדברי מ"פ ג' 52/ הם ירו זיקוקים והשליכו רימוני-עשן (שם, עמ' 57).

(5) הוא היה לדבריו אחוז פחד, זכר את היריות אליו מהסוללה, אבל הבין שעליו ללכת. בפעם השנייה "היה משהו במבטים של בני שהכריחו אותי לצאת". (שם, עמ' 64).

(6) בפעם השנייה אמר הקצין המצרי שנותן דקה-שתיים לא יותר. יוני ביקש מאהרון לבקש 10 דקות עד שהאנשים יספיקו לצעת מהמעוז, ולא יצאו 10 דקות וראה את ה-5 מרימים ידיים ומניפים מגבות, סדינים ו-כיו"ב (שם, עמ' 63).

(7) תחקיר "ליטוף", ע"ע 60, 63, 64.

(7) תיק 482, תחקיר מ"פ ג' 52/ עמ' 4.

אנשי צוותי הטנקים שהיו קרובים למעוז ראו את חיילי המעוז פורצים החוצה, ובהתאם למוסכם נופפו בדגלים, אולם אלה רצו בכיוון הלא נכון ונעלמו מהעין בשטח המת.
אנשי הטנקים צעקו, ירו זיקוקים וזרקו רימוני עשן, אך לא ראו את חיילי המעוז. הם הסתובבו בשטח וחיפשו את האנשים, התקרבו לאגם, כי חשבו שאולי יצאו אנשי המעוז מהעמדות הצפוניות. ולאחר קרוב ל-1^{1/2} שעות של חיפושים עזבו את אזור המעוז.⁽¹⁾

הקשר עם המעוז נותק, נותר רק קשר תצפית של מחלקה אחת של פל' ג' 46.⁽²⁾

לפי מה שהתברר אחר-כך הסתתרו המצרים במארב בשטח המת ולכן אנשי המעוז לא ראו אותם. זה העה במרחק של כ-500 נ' בלבד מהטנקים שלנו - וכשאנשי המעוז הגיעו לשם, יצאו המצרים מהמארב, הקיפו אותם ושבו אותם.⁽³⁾

(1) שם, תחקיר מ"פ ג' 52/ וכן תחקיר מח"ט 401 וכן תחקיר "ליטוף", עמ' 57.

(2) תחקיר "ליטוף", עמ' 57.

(3) תיק 482, תחקיר מח"ט 401, עמ' 8.

אג"מ/מה"ד הסטוריה
 ענף חקר זירת דרום
 הד - 7 - 182
 עותק מס'

ס ו ד י
 - 23 -

מעוז "ליטרף"

מס' סד'	שם	תפקיד	יחידה	גיל	מצב משפחתי	
1	טרן רשף גד	מ"פ	גד' 68			נפצע קשה ופונה מת מפצעיו.
2	סגן גלעד מיכה	מ"מ	גד' 68			נפצע ומת מפצעיו
3	ד"ר שניידמן יעקב	קרי"פ			שבו	
4	בן-יעקב אלי	סמל	גד' 68		פונה	נפצע ופונה (6-7 אוק' מ"ליטרף" ב')
5	שחורי שלמה	משי"ק	גד' 68		נחלץ	
6	צלמון דוד	מ"כ	גד' 68		הרוג	
7	ריכר חנוך	מ"כ	גד' 68		הרוג	
8	קרישר זאב	לוחם	גד' 68		שבו	
9	אהרון יעקב	לוחם	גד' 68		שבו	
10	פיינשטיין בנימין	רגם	גד' 68		שבו	
11	שטיין נחמיה	רגם	גד' 68		הרוג	
12	שמש ברוך	לוחם	גד' 68		שבו	
13	אברהם יהודה	רגם	גד' 163		שבו	
14	רוטשטיין מרכוס	לוחם	גד' 68		שבו	
15	אלבז אפרים	לוחם	גד' 68		הרוג	
16	צור מגן דוד	לוחם	גד' 68		הרוג	
17	שוורץ-מרדכי	לוחם	גד' 68		פונה	נפצע ופונה
18	ליפשיץ ידידיה	לוחם	גד' 163		הרוג	
19	גוטפלד אסף	חובש	גד' 564		שבו	
20	חג' בי גבריאלי	קשר	גד' 197		שבו	
21	סעיד ישראל	קשר	גד' 68		הרוג	
22	מרכוס גיורא	משי"ק מודיעין	חמ"ב		שבו	
23	בן יצחק מוטי	מודיעין	מפקדת אוג' 252		שבו	נהרג בשבי
24	בסיס נעמן	גנרטוריסט	ית"מ		הרוג	
25	כירקה יצחק	נהג	חט' 14		הרוג	
26	גברין סאלם	גשש			שבו	
27	ינוקא יוני	טקטוריסט	אזרח		שבו	

בפרוץ המלחמה היו 27 - ב"ליטרף" א' + 22 + 5 ב"ליטרף" ב'.
 פונו 3 מהם 1 מת מפצעיו.
 הרוגים 12 מהם 1 נהרג בשבי.
 שבויים 12 מהם 1 נהרג בשבי.
 נחלץ 1.

אג"מ/מה"ד הסטוריה
ענף חקר זירת דרום
חד - 7 - 182
עותק מס'

סדר
- 24 -

מעוז "ליטורף"

תאריך	ה א ר ב	ב מ ע ז	מ ח ר	ל מ ע ר ז
6 באוקטובר				
1345		"ליטורף" א' מקבל הודעה ליכנונות ספיגה".		7 טנקים של פל' ג' 52/ נכנסים לעמדות שבין "ריטבורן" ל"ליטורף". ⁽⁵⁾
1350		"ליטורף" ב' מקבל פקודת כוננות ספיגה. 4 נכנסים לכוונקר. סמל המעוז נשאר בחוץ ⁽¹⁾		מפקד: "ליטורף" מודיע על אל יחה, ה-מ"פ לא זיחה: 3 טנקים בחיפוי בציר "ריטבורן", 2 טנקים בכפף ל"ליטורף" א', 2 - בדרך ל"ליטורף" ב'. ⁽⁵⁾
1400		הפגזה		סמ"פ הטנקים נפצע ופונה. ⁽⁵⁾
1430-1445		מזחלים עליוה.		ה-מ"פ נחלל בצומת "לכסיקון"-י"עומרי" כוח מצרי גדול - כ-200 חיילים נק"ל, טילים ובזוקות. ⁽⁵⁾
1430		כוננות פשיטה.		
1500		המעוז יוחה בעיקר מעמדות 7 ו-5 ב-מא"ג' ו-מרג. ⁽¹⁾ 81 מ"מ.		
1530-1500		המעוז הודף את ההתקפה. למעוז 1 הרוג. 2 פצועים. ⁽¹⁾		
1530		4 חיילים בתוך הכונקר ל"ליטורף" ב'. מפקד התצפת פורץ מהמעוז. ⁽¹⁾		
1540		המעוז מחגבר את ההיערכות כלפי דרום ומזרח. ⁽¹⁾		
1545		המצרים פורצים דרך הגדרות ל"ליטורף" ב'. ⁽¹⁾		

מקורות: 1. תחקיר "ליטורף",
2. רשת "דלית",
3. יומן חמ"ל דרום.
4. יומן אוג' 252.
5. חלק 482 - חט' 401.
6. גר' 2.

מ ת ו ז	ב מ ע ז	ה א ו כ	תאריך
ה-מ"פ מקבל הודעה מ"ליטרף" שתוקפים. שולח 2 טנקים ל"ליטרף" להישאר צמודים. ה-מ"פ עם 4 טנקים כ-3 ק"מ מצפון ל"ליטרף". ⁽³⁾	סמל התצפית ("ליטרף" ב') בורח מהמעוז. בדרך רואה טנקים שלנו מצרפים אותו. ⁽¹⁾ יתר ה-4 נמצאים ב"בונקר" ל"ליטרף" ב'. מהמעוז יורים במרגמה ופוגעים בסירה. עמדות 1, 2, 4, 5 מותקפות. ⁽¹⁾ ה-מ"פ נפצע=קשה. המעוז משיב אש. ⁽¹⁾ סמל המעוז נפצע קשה. ⁽¹⁾	המצרים תוקפים ועוברים לדרום-מערב ולדרום. ⁽¹⁾ יורים על המעוז. רכב אמפיבי בדרום האגם המר. ⁽³⁾ 5-4 סירות הגיעו לחוף. עולים על המעוז מדרום וממזרח. ⁽¹⁾ הסתערות חי"ר. ממקרכים לגדר של עמדה 4. כגדוד חי"ר תוקף את "ליטרף". ⁽³⁾ 150-100 חיילי חי"ר תוקפים מכיוון הסוללה על ציר הג'ירי טנקים פז. טל. 76-.	1600

אג"מ/מה"ד הסטוריה
 ענף חקר זירת דרום
 הד - 7 - 182
 עותק מס'

ס ו ד י
 - 26 -

תאריך	ה א ו י ב	ב מ ע ו ז	מ ח ו ץ	ל מ ע ו ז
1800			גד' 52 במגע עם טנקים מצריים.	
1900-1830			מ"פ ג' מקבל הודעה שהוא עובר ת"פ גד' 401/46.	
			7 טנקים של פל' ב' ג' 46 חוברים לטנקים של פל' ג' 52.	
1900		המעוז פגע בכלים מצריים. שולט במצב. ⁽³⁾		
1930			פלוגת הטנקים שב"ליטוף" לוחמת בטנקים האמפיביים שעוברים מצפון.	
1940	מצפון "ליטוף" (בשטחנו) עשרות טנקים ו-נגמ"שים ומאות חי"ר. ⁽³⁾ מצפון "ליטוף" 20 כלים. ⁽⁴⁾			
1957			גד' 46 נע על "פוררת" באזור "ליטוף".	
2000			הטנקים של מ"פ ג' 52 נעים ל"מצווה" לתחמש. ⁽⁵⁾ 2 טנקים נשארים על-יד "ליטוף". ⁽⁵⁾	
2052	המצרים מנסים לתפוס ראש גשר עם כלים אמפיביים. ⁽³⁾			
2100		חיילים מצרים עומדים בפתח הבונקר ב"ליטוף" ב' - שם נמצאים 4 החיילים. ⁽¹⁾ המעוז מבקש פינוי פצועים וסיוע. מ"פ הטנקים (ב' 46) מרדע שייכנסו לפינוי הפצועים. ⁽⁵⁾		
2117	גזרת "ליטוף", דיביזיה 7 עם 60 טנקים.			
2135	מדרום "ליטוף" חצייה. ⁽⁴⁾			
2230-2200		בני מבקש פינוי המעוז. אין אישור. ^{(1) (5)}		

ס ו ד י

תאריך	ה א ו י ב	ב מ ע ו ז	מ ח ו צ	ל מ ע ו ז
0615		9 החיילים הכשירים במעוז מאיישים את העמדות בדרום-מזרח ומזרח - בכניסה למעוז. ⁽¹⁾	מפקד האוגדה מבקש מטוסים באזור "ליטוף". ⁽⁴⁾	
0630		המצרים משליכים רימון עשן לבונקר ב"ליטוף" ב'. ⁽¹⁾		
0700	מול "ליטוף" ב' צולחות סירות. חיילי חי"ר רבים בין הטנקים ממזרח לתעלה. ⁽¹⁾	המרגמה יורה ל"ליטוף" ב' - בתגובה נפתחת הפגזה. המעוז מפסיק לירות. ⁽¹⁾		
0807	באזור "ליטוף" טנקים. ⁽⁴⁾			
0838	צליחה גדולה מדרום ל"ליטוף", ק"מ 141, 137. ⁽⁴⁾	0900-0830 - 4 חיילי "ליטוף" ב' נכבעים. ⁽¹⁾		
0930			טנקים שלנו. האם אפשר להוציא את האנשים מ"ליטוף"? ⁽⁴⁾	
0935	ב"ליטוף" פרצה. מגיעים לכביש ה-חתי"מ. ⁽⁴⁾			
1103	תנועת טנקים מדרום ל"ליטוף". ⁽⁴⁾			
1400	מערכת ל"ליטוף" הרבה טנקים מתכוננים לצלוח. ⁽³⁾		להכניס חיל-אוויר על הגשרים מצפון ומדרום ל"ליטוף".	
1644	טנקים על ציר המיתלה - מזרחית ל"ליטוף". ⁽³⁾ 50 טנקים על ציר המיתלה. ⁽³⁾			
1945	גשר 10 ק"מ מדרום לאגם המר נפגע. ⁽³⁾			
8 באוקטובר				
1200 בערך		2 חיילים שבויים מ"ליטוף" ב' בליווי חיילים מצרים מציעים כניעה ל"ליטוף" א'. ⁽¹⁾ ולא יורסו את המעוז. ⁽¹⁾ המעוז מבקש 10-15 דקות לשהות. ⁽¹⁾		

מחיר	למעורר	במעורר	האג"ב	תאריך
ה-מח"ט מודיע למעורר לצאת לעבר הטנקים ובחטות האש. (5)	המעורר מודיע לחטיבה. נפתחת "אש על מוצבינו". ⁽¹⁾ החזילים המעורים חוזרים עם השבויים ל"ליטוף" ב". המעורים חוזרים עם השבויים ומציעים כניעה. לא מסכימים לארכה. ⁽¹⁾	המעורר מודיע לחטיבה. נפתחת "אש על מוצבינו". ⁽¹⁾ החזילים המעורים חוזרים עם השבויים ל"ליטוף" ב". המעורים חוזרים עם השבויים ומציעים כניעה. לא מסכימים לארכה. ⁽¹⁾		1400-1330
הטנקים מחזורים לעבר המעורר ומחכים לאנשים שיצאו, כדי לחלץ. ⁽¹⁾ (5)	נפתחת "אש על מוצבינו" - בהפגזה נהרגים 3. מהמעורר. ⁽¹⁾	נפתחת "אש על מוצבינו" - בהפגזה נהרגים 3. מהמעורר. ⁽¹⁾		1400
הטנקים יורים זיקוקין ורימוני עשן - מחפשים את האנשים בשטח, אך לא רואים אותם.	אנשי המעורר פורצים ברצף. 2 הראשונים - הרוג והחובש נחלקים במארב ונשבים. ⁽¹⁾	אנשי המעורר פורצים ברצף. 2 הראשונים - הרוג והחובש נחלקים במארב ונשבים. ⁽¹⁾		1415
לאחר חיפושים של למעלה משעה עוזבים הטנקים את אזור המעורר. ⁽¹⁾	הימר (7) חוזרים למעורר ומחזירים להיכנע. 1 מתנגד להיכנע, מנסה להימלט ונהרג. ⁽¹⁾ 6 נפגעים. ⁽¹⁾	הימר (7) חוזרים למעורר ומחזירים להיכנע. 1 מתנגד להיכנע, מנסה להימלט ונהרג. ⁽¹⁾ 6 נפגעים. ⁽¹⁾		1600-1530